

Învățământul bibliotecomic la Universitatea din Oradea – o provocare neîmplinită

Dr. Claudia Pop

Departamentul pentru pregătirea și perfecționarea personalului didactic
Universitatea din Oradea
E-mail: doroftei_claudia@yahoo.com

Dr. Claudia Pop este lector la Universitatea din Oradea, Departamentul pentru pregătirea și perfecționarea personalului didactic. Predă cursuri de comunicare educațională, managementul programelor educaționale, managementul clasei, tehnici de comunicare.

Rezumat

Vocația și pregătirea de specialitate corespunzătoare sunt izvorul competenței, dragostei și pasiunii pentru munca pe care o prestează. Slujitorii bibliotecilor și ai altor structuri de informare nu pot acționa convingător și eficient decât fiind în posesia unor cunoștințe bibliotecomice temeinice – capabili să pună permanent în relație informații diverse care orientează și stimulează demersul cititorului. Progresiv informatizată, societatea a avut și are nevoie de intermediari calificați ai schimburilor de informație, specialiști în orientarea utilizatorilor către toate tipurile de surse, capabili să sintetizeze un tablou informațional în funcție de cererea exprimată, să construiască rețele și sisteme.

Cuvinte cheie: *biblioteconomie, Universitatea din Oradea, societatea informațională, program de studii*

Educația pentru cultura informației este o responsabilitate a tuturor bibliotecilor. Este necesară însă abordarea strategică a acesteia și, de asemenea, colaborarea între specialiștii din structurile infodocumentare și experții din zona învățământului, a tehnologiei și a altor discipline, pentru dezvoltarea unor programe care să favorizeze cultura informației. Ea trebuie văzută ca un proces continuu care necesită interacțiunea tuturor părților implicate.

Relația „societate-informație” este indisolubilă. Schimbul de informații reprezintă o categorie esențială în existența societății. Ceea ce a fost diferit de la o etapă la alta a fost conținutul și intensitatea transferului de informații. Pe măsură ce informația s-a diversificat și mesajele au devenit mai complicate, mai determinate, mai numeroase în procesul de transfer s-au produs specializări, au intervenit forme noi de organizare și memorizare. În lumea contemporană, odată cu creșterea rolului științei în dezvoltarea societății, câmpul informației științifice s-a extins, ocupând un loc vast în sfera comunicării.

Societatea informațională este o formă nouă a civilizației umane în care accesul egal și universal la informație în corelație cu o infrastructură informațională și de comunicare dezvoltată contribuie la o dezvoltare social-economică durabilă. În societatea informațională cunoștințele sînt recunoscute ca un factor esențial al dezvoltării. Societatea informațională este caracterizată prin sporirea rolului informației și cunoașterii, crearea unui spațiu informațional global capabil să asigure comunicarea informațională eficientă dintre membrii societății, accesul lor la resursele informaționale mondiale. (1)

Exponent al lumii „materiei cenușii”, bibliotecarul trebuie să fie un om cu o cultură vastă, care să cunoască universul de gânduri al unei cărți. Bibliotecarul trebuie să fie un spirit critic, capabil să discearnă între vașori și non-valori. În baza acestui spirit el trebuie să contribuie substanțial la difuzarea culturii și educației, la formarea tineretului, la conservarea și totodată la evoluția socio-culturală, la promovarea gustului publicului cititor.

Vocația și pregătirea de specialitate corespunzătoare sunt izvorul competenței, dragostei și pasiunii pentru munca ce o prestează. Slujitorii bibliotecilor și ai altor structuri de informare nu pot acționa convingător și eficient decât fiind în posesia unor cunoștințe biblioteconomice temeinice – capabili să pună în permanent în relație informații diverse care orientează și stimulează demersul cititorului. Progresiv informatizată, societatea a avut și are nevoie de intermediari calificați ai schimburilor de informație, specialiști în orientarea utilizatorilor către toate tipurile de surse, capabili să pună în relație activă masivele de informații, să sintetizeze un tablou informațional în funcție de cererea exprimată, să construiască rețele și sisteme. În domeniul bibliologiei și științei informării, învățământul de specialitate, desființat o vreme, a fost creat din nou începând cu anul 1990.

Pe lângă Secția de Bibliologie și Știința Informării la Universitatea din București, s-au constituit până în prezent alte secții de acest gen în centrele universitare existente la acea vreme – Sibiu, Brașov, Târgoviște, Cluj-Napoca, Oradea, Suceava.

La Oradea în cadrul Facultății de Litere, a funcționat începând cu anul 1996, Secția de Bibliologie și Biblioteconomie. Aceasta s-a orientat încă de la început mai ales în direcția formării specialiștilor în biblioteconomie. Acest fenomen se explică printr-o necesitate obiectivă, la vremea respectivă – comunitățile bibliotecare din județ nu beneficiau pe atunci de foarte multă vreme de forme universitare de învățământ și duceau lipsă de specialiști. De regulă, studenții înscriși la această secție urmau cursuri orientate spre discipline generale, limbă română, limbi străine, istorie, cultură și civilizație, discipline orientate spre documentare. În fond, discipline care să le asigure o bază de informații utile multidisciplinare.

Stabilirea tipurilor de cursuri a fost influențată uneori și de disponibilul de cadre didactice ce le putea susține, precum și de profilul facultății în care funcționa secția. În toate structurile de învățământ cea mai mare parte a cursurilor era reprezentată de biblioteconomie și discipline generale.

Ponderele tipurilor de discipline varia de la secție la secție, dar predominante în toate programele de învățământ sunt cursurile tradiționale de catalogare și clasificare. Disciplinele clasice, de cultură generală de specialitate, absolut necesare formării unui profesionist în informare-documentare erau și ele bine reprezentate în programa de

învățământ. Noile tehnologii erau predate în cursuri distincte, grupate în două mari teme – introducerea în știința informării și informatizarea bibliotecilor.

Nevoia crescândă de informare în structurile economice, culturale etc și necesitatea gestionării informației au făcut simțită utilitatea specialiștilor în domeniul științei informării – aceștia trebuiau să poată colecta, prelucra și disemina la cerere informația de orice gen ar fi ea. Societatea informațională devenea, în acea perioadă, o realitate tot mai stringentă având impact în toate domeniile de activitate, deci și în biblioteconomie, conferind un rol tot mai important Sistemelor de Informare. Incapacitatea ținerii sub observație a informației tot mai bundente a dus la declanșarea unei crize informaționale în cadrul bibliotecilor printr-un număr de centre de distribuție și diseminare a informației.

Înainte de impactul cu informatizarea, bibliotecile aveau misiunea de conservare a patrimoniului, de constituire și îmbogățire a colecțiilor și de punerea lor la dispoziția cititorilor. Informatizarea transforma biblioteca în uzina care trata informația, realizând comunicarea rapidă și completă a informațiilor către utilizator. Studenții înscriși la această secție învățau să selecționeze opere reprezentative ale scriitorilor și creațiile științifice, produse de-a lungul secolelor, să construiască cu răbdare și migală elementele primare ale cercetării și științei de mâine.

Misiunea viitorului bibliotecar era văzută ca fiind de intermediar între instrumentele moderne și utilizator, misiune care este crucială și în momentul actual și care cere dezvoltarea competenței bibliotecarilor, arhiviștilor, documentariștilor în așa fel, încât să fie acoperite toate segmentele de activitate dintr-o bibliotecă.

În ceea ce privește Planul de Învățământ aplicat la Secția Bibliologie și Biblioteconomie, care forma specialiști în știința informării a fost astfel concepută încât să cuprindă într-o structură logică și unitară toate procesele existente în colectarea, prelucrarea și difuzarea informației. Dacă la început a existat o problemă cu care s-au confruntat toate structurile de învățământ de acest gen, și anume bibliografia existentă pentru studenți și profesori – cărți, cursuri, acum această problemă delicată s-a rezolvat. Nume sonore din domeniu au realizat și realizează lucrări științifice de valoare, tocmai pentru a ușura munca cadrelor didactice, dar și munca de cercetare a studenților. Se remarcă o creștere a numărului de lucrări românești având ca subiect prelucrarea modernă a informației – managementul informației, informatizarea sistemelor de informare etc.

Din păcate, învățământul biblioteconomic de la Universitatea din Oradea și-a închis porțile cu ultima promoție, cea din anul 2008. Totuși, trebuie amintit faptul că în această perioadă de 12 ani, s-au specializat și perfecționat în domeniul biblioteconomic nouă promoții, peste 150 de specialiști în biblioteconomie, care și-au găsit locul în instituții de cultură, învățământ etc : biblioteci școlare, biblioteci universitare, centre de documentare și informare, biblioteci publice, centre culturale în țară sau de peste hotare.

În ultimii săi ani, învățământul biblioteconomic de la Oradea a încercat și în mare măsură a reușit să se adapteze la noile exigențe ale societății, la noile așteptări ale profesioniștilor și la normele mondiale. Fără specialiști, bibliotecile și centrele de documentare și informare riscau să mărească distanța care le despărțea de structurile biblioteconomice din țările avansate.

Dezvoltându-se într-o lume care se află în continuă schimbare, această formă de învățământ a trebuit să găsească metodele cele mai adecvate cu realitățile din biblioteci. Programele încercau să asigure studenților un nivel convenabil de cultură generală,

posibilitatea de a stăpâni tehnicile specifice și abilitățile pe care le cer folosirea calculatorului și accesul la rețele și baze de date.

Pentru sistemul de organizare cu patru ani de studiu, disciplinele din domeniul bibliologiei și biblioteconomiei ocupă jumătate din numărul de ore al planului de învățământ, cealaltă parte fiind destinată disciplinelor de pregătire generală și cursurilor opționale. Dintre acestea amintim: Introducere în știința informării, Biblioteconomie generală, Bibliografie generală, Istoria scrisului și a cărții, Practică de specialitate, Dezvoltarea și evidența colecțiilor, Catalogarea și indexarea documentelor, Istoria presei, Gestiunea și comunicarea documentelor, Limbaje de indexare, Managementul de bibliotecă, Automatizarea bibliotecilor, Teorii și tehnici de catalogare, Legislație de bibliotecă, Istoria bibliotecilor, Arhivistică, Management informațional etc.

Din anul 2002, o secție cu dublă specializare a fost autorizată să funcționeze. Astfel, partea de biblioteconomie este identică cu planul de învățământ de la secția de biblioteconomie, iar la partea de limbă română, franceză, italiană, germană, franceză, exista alt plan, în funcție de specialitate, bine gândit și structurat. Studenții din anul III și IV realizau și practică pedagogică în școli generale și licee. Modulul pedagogic era obligatoriu pentru toți studenții, indiferent de secția la care erau înscriși.

Corpul profesoral se afla încă la primii pași, preocupat fiind mai ales de buna structurare a programelor de studii. Primele promoții de absolvenți specialiști în biblioteconomie nu se gândeau serios la o viitoare profesie de bibliotecar. Deși studiul bibliotecar este interesant oferind o gamă diversă și atrăgătoare de cursuri, biblioteca nu era locul visat de studenții care își doreau o carieră. Această reținere era justificată dacă ne gândim la statutul social al bibliotecarului și la salariile mici, nemaivorbind de condițiile de lucru din cele mai multe biblioteci la acea vreme.

Este interesant de observat, că după primele șase promoții de absolvenți, foarte puțini studenți au reușit să se integreze în viața universitară, să-și găsească suficiente motivații care să le asigure mai târziu, după absolvire, nu numai practicarea unei meserii de bibliotecar, arhivist sau documentarist, ci și sentimentul unei împliniri umane în plan profesional și personal. În acest sens se căuta mereu o motivație puternică care să-l facă pe student să înțeleagă importanța studiului și a cercetării în acest domeniu.

Învățământul bibliotecar de la Oradea și sistemul său informațional, pe tot parcursul existenței sale, s-a aflat într-un proces de transformare continuă, care trebuie perceput ca modificare amplă a sistemului în orientare, structură și conținut în concordanță cu evoluția cunoașterii și gândirii contemporane. Trecerea de la pregătirea bazată pe nevoile stricte ale profesiei în sine, la o pregătire flexibilă, care pune accentul pe capacitatea de a rezolva problemele multiple, abilități cognitive de bază, pe capacitatea de adaptare la un context social de schimbare, nu se poate fără o pregătire de specialitate.

Din varii motive, de ordin financiar sau de reorganizare și restructurare a Universității din Oradea, specializarea Bibliologie- Biblioteconomie, respectiv Bibliologie- O limbă și literatură (română, franceză, italiană, germană, engleză) își încetează activitatea în anul 2008, fiind desființate ca specializări din cadrul Facultății de Litere.

Referințe bibliografice

- (1) CABAC, V.; GUTAN, V. *Bazele culturii informaționale: curs univ.* Bălți: Presa univ. bălțeană, 2007.